

Verslag

Actualiteitencollege 2023

25 oktober 2023

Inclusiviteit en leven in de stad

Inclusiviteit en leven in de stad

'Wie in Rotterdam woont is een Rotterdammer en hoort erbij. In Rotterdam staan we open voor alle mensen. Onze gedeelde identiteit als Rotterdammer, dat is waar wij ons op richten, met respect voor de verschillen.' Dat is de ambitie van het collegeakkoord: Rotterdam een nog inclusievere stad maken. Maar hoe doe je dat eigenlijk, werken aan een inclusieve stad? Deze vraag stond centraal tijdens het jaarlijkse actualiteitencollege van de Kenniswerkplaats Leefbare Wijken. Vanuit verschillende perspectieven - met bijdragen van experts uit de praktijk, beleid en wetenschap - verkenden we hoe Rotterdam inclusiever kan worden.

Lorenzo Elstak, oprichter en directeur van stichting IKBENWIJ, benadrukte de noodzaak om momenten van ontmoeting en dialoog tussen stadsbewoners te organiseren. Tijdens zijn werk als jongerenwerker in de Tarwewijk leerde hij dat mensen in wijken elkaar niet kennen. Leefwerelden zijn gescheiden, waardoor er steeds meer langs elkaar heen wordt geleefd. Lorenzo zet zich daarom in om nieuwe verbindingen te creëren. Niet enkel de verbinding tussen bewoners onderling is belangrijk voor inclusie, zo stelt Lorenzo, maar evenzeer de verbinding tussen bewoners en beleidsmakers. Inclusiviteit start voor hem bij de erkenning van de geleefde ervaringen en verhalen van stadsbewoners. En dat stadsbewoners regie en zeggenschap over hun leven kunnen nemen. Zijn organisatie IKBENWIJ streeft voortdurend naar het vertalen van de straat naar beleid en van beleid naar de straat, om zo een brug te bouwen tussen de gemeente en bewoners, bijvoorbeeld middels Stadsgesprekken. Dit opent mogelijkheden voor o.a. jongeren om zichzelf te ontwikkelen, regie over hun leven te nemen, en tegelijkertijd mee te beslissen en mee te ontwikkelen aan stedelijk beleid dat hun aangaat.

Roy Geurs, strategisch adviseur bij de Gemeente Rotterdam, deelde enkele beschouwingen over hoe er binnen de gemeente gedacht wordt over en gewerkt wordt aan inclusie. Hij doet dat vanuit een strategisch perspectief, oftewel, niet doelgericht vanuit een eenduidige probleemdefinitie zoeken naar een specifieke oplossing, maar vanuit een vraag in de breedte verkennen waar kansen zich voordoen. Roy maakt onderscheid tussen beïnvloedbare verschillen (zoals opleidingsniveau en lichaamsgewicht) en niet-beïnvloedbare verschillen (zoals leeftijd en levensovertuiging). Hij ziet dat er maatschappelijke voorkeuren zijn ten aanzien van de beïnvloedbare verschillen en dat gemeentelijk beleid erop gericht is de wenselijke eigenschappen te stimuleren. Bij niet-beïnvloedbare verschillen gaat het meer om rekening kunnen houden met elkaar.

Roy licht toe dat er binnen de gemeentelijke organisatie wordt gewerkt aan een inclusief personeelsbeleid, zodat ambtenaren een betere afspiegeling vormen van de stadsbewoners. Ook is recent het actieplan 'Samenleven in één stad' ingevoerd, waarin wordt aangegeven hoe de gemeente de komende vier jaar een bijdrage wil leveren aan een stad waar iedereen welkom is, zichzelf mag zijn en elkaar respecteert.

Roy sluit af met de constatering dat het huidige gemeentelijke beleid vooral correctief van aard is, bijvoorbeeld gericht op het corrigeren van discriminerende praktijken (denk aan de toeslagenaffaire en etnisch profileren) of het communiceren in een duidelijkere taal. Het beleid is vooral gericht op het ervoor zorgen dat alle Rotterdammers mee kunnen doen binnen de bestaande kaders en structuren van de samenleving. Roy nodigt de gemeente uit om een stapje verder te gaan, door beleid (ook) te richten op het open staan voor verandering van die dominante kaders en structuren.

Dr. Lore Van Praag, universitair docent aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, legde uit dat inclusiviteit een relatief begrip is, mede bepaald door de context, tijdsgeest en beleidskaders, en waarbij rekening gehouden moet worden met de combinatie van sociale en politieke categorieën waartoe iemand behoort (gender, etniciteit, inkomen, oude of nieuwe bewoner, etc.). Inclusiviteit gaat ook over je thuis voelen in de stad. Stedelijke slogans (zoals “Rotterdam Make It Happen”) spelen daarin een rol, net zoals stadsfestivals, straatnamen en standbeelden in de openbare ruimte.

Lore keek in een van haar onderzoeken naar hoe steden omgaan met inclusie van bewoners met verschillende etnische achtergronden. Zij pleit voor een breder begrip van integratie. Zo zou integratie niet enkel voor “migranten” moeten gelden waarbij integratie één kant opgaat, van de “migranten” naar de “lokale bevolking”, maar zou dit ook een wederzijds adaptatieproces moeten zijn zodat mensen samen leren omgaan met elkaar. Lore ziet de eenzijdige interpretatie van integratie onder andere terug in het Rotterdamse scholenbeleid, waarin vertrokken wordt vanuit een minderheid-meerderheidperspectief, en scholing ervoor moet zorgen dat de minderheid zich aanpast aan de meerderheid.

Volgens Lore is het voor inclusiviteit belangrijk om ruimte te geven aan diversiteit in al haar vormen. Dit vereist dat verschillende perspectieven van groepen bewoners serieuzer worden genomen door beleidsmakers. Zij licht dit toe aan de hand van haar onderzoek naar beleid rondom klimaatadaptatie. Daarin wordt vaak voorbijgegaan aan de inzichten en ervaringen van grote groepen bewoners, die bijvoorbeeld zelf gemigreerd zijn uit een regio die al veel langer geconfronteerd wordt met droogte of extreem weer. Die kennis kan klimaatbeleid verrijken. Ook de rol die religieuze organisaties spelen blijft vaak onderbelicht. Lore ziet dat die organisaties zich inzetten voor inclusieve klimaatadaptatie, bijvoorbeeld door halal investeringen in zonnepanelen mogelijk te maken. Lore raadt aan dat de gemeente met haar beleid beter aansluit bij dit soort initiatieven.

We bedanken dr. Thomas Swerts hartelijk voor de moderatie, Leonie Meerevoort voor de verslaglegging, de sprekers voor het delen van hun inzichten en de aanwezigen voor hun komst en interesse.